

УДК 069(1-4)+623.4 (477)

Патриляк Богдан Казимирович
кандидат історичних наук,
заступник генерального директора
з наукової та фондової роботи,
Національний музей історії України
(Київ, Україна)
b_patrylak@ukr.net

Bohdan K. Patrylak
Candidate of Historical Sciences (PhD),
Deputy Director General for research and fund work,
The National Museum of Ukrainian History
(Kyiv, Ukraine)

“ПЕТЛЮРІВСЬКИЙ ТЕСАК” ТА ІНШІ ПРЕДМЕТИ
З КОМПЛЕКСУ “СТАРОВОГО БІЛЬШОВИКА” Г. Т. КОНОПЛЯНИКОВА В КОЛЕКЦІЇ НМІУ

“PETLIURA HATCHET” AND OTHER ITEMS FROM G. T. KONOPLIANNYKOV’S SET “OLD BOLSHEVIK”
IN THE NMUH COLLECTION

Анотація

У публікації досліджено матеріали фондового зібрання НМІУ, що стосуються біографії Г. Т. Конопляникова, який стояв коло витоків радянської влади в Україні, та показано, як умови тоталітарного суспільства в 1960-х рр. впливали на атрибуцію музейних предметів, яку здійснювали співробітники музею.

Ключові слова: багнет, музейний предмет, НМІУ.

Abstract

The publication explores the materials of the NMIU stock collection concerning the biography of G.T. Konopliannikov, who was one of the pioneers of Soviet Power in Ukraine. The author highlights how the conditions of the totalitarian society in the 1960s influenced the attribution of the museum objects, carried out by its staff.

Key words: bayonet, museum object, NMUH

Завданням публікації є вивчення життєвого шляху, зокрема кар’єрне зростання людини, яка стояла коло витоків радянської влади в Україні. Для цього дослідження нами були залучені матеріали фондового зібрання НМІУ. Водночас ми намагалися показати, як умови тоталітарного суспільства, з його культом більшовицьких авторитетів, у 1960-х рр. впливали на наукову роботу музею, зокрема атрибуцію музейних предметів.

Під час роботи з колекційним описом, у 1966 р. складеним науковими співробітниками Київського державного історичного музею І. М. Полупановою та А. Г. Погореловою за результатами експедиції для збирання музейних предметів до Москви, серед речей “старого більшовика” Георгія Тимофійовича Конопляникова нашу увагу привернув “кинджал № с 2223, який зняв червоногвардієць Конопляников Г. Т. у бою з петлюрівцями у грудні 1917 р. на пошті у м. Катеринославі”. У польовому описі був зазначений лише номер означеного кинджала за книгою вступу експонатів до музею (КВ–15 200/30)¹.

До інвентарної книги фондової групи зберігання “Зброя і військове спорядження” цей предмет записали 22 серпня 1966 р. як “тесак німецький ХІХ ст.” (інв. № 3–1383). При цьому легенда предмета повторювалася: “Тесак був взятий червоногвардійцем Конопляниковим у бою з петлюрівцями на катеринославському поштамті в 1917 р.”. В означеному записі вказано також номер на лезі – “2228”², отже, помилка, допущена у польовому описі, була виправлена (цифра “3” замінена на “8”). Але, певна річ, йдеться про той самий предмет.

Хто ж такий червоногвардієць Г. Конопляников, який вступив у бій із петлюрівцями, заволодівши трофейним “кинджалом-тесаком”? Про життєвий шлях Г. Конопляникова довідуємося з його листка обліку кадрів (у НМІУ цей документ зафіксований як додаток до партійного квитка Г. Конопляникова, інв. № РД–4224). Народився він у 1898 р. в робітничому селищі Барафі промислового Задніпровського району Катеринославської губернії (нині – Амур-Нижньодніпровський р-н м. Дніпра) в робітничій родині селянського походження. В 1914–1916 рр. працював слюсарем на трубо-залізопрокатному заводі П. Ланге в Нижньодніпровську, в 1916–1917 рр. – слюсарем на заводі Г. Мантеля, заснованому 26 квітня 1916 р. під час Першої світової війни на базі евакуйованого з Риги заводу Машинобудівного акціонерного товариства Г. Мантеля, який

1 НМІУ: фонди. – № КВ–15200, акт 2042 (Польовий опис № 85/1 історико-побутової експедиції до Москви співробітників КДІМ у березні 1966 р.). – С. 13.

2 НМІУ: фонди. – Інвентарна книга зброї № 3 Державного історичного музею Української РСР (почата 18 березня 1954 р.; закінчена 24 лютого 1971 р.). – С. 148.

виробляв котли, насоси, лебідки та пічне чавунне литво³.

В 1917 р. Г. Коноплянников вступив до Катеринославської організації РСДРП(б). Під час революційних подій він був членом заводського комітету заводу Г. Мантеля та заступником голови заводського комітету. Наприкінці 1917 р. Г. Коноплянников міг брати участь у більшовицькому збройному повстанні в Катеринославі проти Української Центральної Ради (УЦР).

Про протистояння з військами УЦР у Катеринославі наприкінці 1917 р. дізнаємося зі спогадів більшовиків – учасників тих подій, зокрема С. Кошелева⁴. Про збройне протистояння в Катеринославі писали й сучасні українські історики, зокрема Я. Тинченко⁵.

Перебіг цього першого повномасштабного збройного зіткнення в історії українсько-радянського конфлікту, використовуючи документи та спогади сучасників тих подій, реконструював М. Ковальчук⁶. Вуличні бої в Катеринославі між прихильниками радянської влади та військовими підрозділами УЦР наприкінці 1917 р. (за ст. ст.) точилися надзвичайно запеклі. На той час місто перебувало під владою УЦР лише формально – більшовики, які переважали в Раді робітничих і селянських депутатів (далі – Раді), виступали за встановлення в місті радянської влади й ігнорували розпорядження уряду УНР. Напередодні Різдва більшовицький часопис “Зоря” повідомляв про захоплення радянськими загонами В. Антонова-Овсієнка Лозової, Павлограда та Синельникового й закликав Раду взяти під контроль владу в місті. Керівництво катеринославських більшовиків прагло уникнути збройного конфлікту з урядом УНР, розраховуючи захопити владу без бою. До рішучих дій більшовиків підштовхували войовничі настрої робітників найбільшого в місті Брянського заводу. В Катеринославі перебувало бл. 2 000 червоногвардійців; а також озброєні робітники, які симпатизували радянській владі. Боездатність українських збройних формувань була доволі низькою: хоча вони чисельно й переважали більшовицькі, але брати участь у збройному протистоянні зголошувалося не більше третини. Організатори більшовицького повстання сподівалися на допомогу загонів В. Антонова-Овсієнка.

Приводом до збройного протистояння стало викрадення червоногвардійцями українського панцирника. 27 грудня 1917 р. українські підрозділи зайняли телеграф, пошту, вокзал і центральну телефонну станцію, після чого полковник Д. Абриньба віддав наказ обстріляти Брянський завод, де перебував викрадений панцирник.

Рада робітничих і солдатських депутатів, яка розміщувалася в губернському домі, потрапила у скрутне становище, оскільки українські вояки базувалися на пошті, розташованій майже навпроти. Увечері по телефону українське командування запропонувало оборонцям Ради скласти зброю. Після відхилення пропозиції почалася атака, і вночі українські вояки захопили кінотеатр, розташований позаду губернського дому.

Перший день повстання був невдалим для більшовиків: атаки українських сил на будинок Ради тривали безперервно. На ранок 28 грудня приміщення Ради оточили, продукти харчування та боєприпаси в його оборонців закінчувалися.

Опівдні з лівого берега Дніпра прибув бронепоезд із московськими червоногвардійцями, які разом із загонами робітників Брянського заводу захопили вокзал. Із Амур-Нижньодніпровська прибули загоони задніпровської червоної гвардії. Після 15 години червоногвардійці почали пробиватись до центру міста, долаючи опір гайдамаків та вільних козаків, і з боями захопили вулиці, прилегли до губернаторського дому. Була оточена й пошта. Обложені українські вояки після невдалого прориву погодилися на перемовини. Опівночі вояки (10 старшин та бл. 300 бійців) Гайдамацького полку склали зброю. Після капітуляції військ УЦР влада в місті перейшла до Ради⁷.

Червоногвардієць Г. Коноплянников теоретично міг заволодіти “кинджалом-тесаком” після роззброєння українських вояків. Хоча, за легендою, “кинджал” був “взятий у бою”.

У 1919–1921 рр. Г. Коноплянников продовжив свій бойовий шлях: його призначили політкомісаром червоноармійського кавалерійського полку й він брав участь у боях проти білогвардійців, Армії УНР, польських військ, загонів Н. Махна та Н. Григор’єва. У фондовій групі зберігання НМІУ “Рукописні документи” є “Посвідчення № 6119 Коноплянникова Г., політкомісаром полку особливого призначення⁸, про двотижневу відпустку у зв’язку зі станом здоров’я, видане 6 квітня 1920 р. Катеринославським губернським військовим комісаріатом” (інв. № РД–4225, рис. 1).

У 1921–1922 рр. Г. Коноплянников працював керівником оргвідділу райкому КП(б)У в Амур-Нижньодніпровському

3 ОАО “Днепротязбуммаш” / [Електронний ресурс]: UkrBiz.info. – Режим доступу: <https://ukrbiz.info/ua/listing.php?id=869> (дата звернення: 04.07.2019). – Назва з екрана.

4 Кошелев С. Борьба за власть. Бой с гайдамаками / Борьба за Советы на Екатеринославщине. Сборник воспоминаний и статей. – Днепропетровск: Издание Днепропетровского Истпарта и Окружной комиссии по проведению 10-летия Октябрьской революции, 1927. – С. 121–136.

5 Тинченко Я. Перша українсько-більшовицька війна (грудень 1917 – березень 1918). – Київ–Львів, 1996. – 376 с.; *Його ж.* Українські збройні сили. Березень 1917 – листопад 1918 (організація, чисельність, бойові дії). – Київ, 2009. – 480 с.

6 Ковальчук М. Збройна боротьба у Катеринославі (січень 1918 р.) // Український визвольний рух / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху. – Львів, 2014. – Збірник 19. – С. 142–173.

7 Там само.

8 Частина особливого призначення (ЧОП) – воснізовані більшовицькі загоони, з 1919 р. створені при заводських партосередках, райкомах, губкомах партії. В Україні їх правовий статус визначали затверджені ЦК КП(б)У положення “Про загоони особливого призначення УСРР” від 23 квітня 1921 р. та “Про частини особливого призначення УСРР” від 18 жовтня 1921 р. ЧОП вели боротьбу з антибільшовицькими виступами населення та діяли спільно із загонами ЧК, частинами ВОХР та ВНУС. У 1921 р. ЧОП, що налічували понад 350 тис. вояків, мали у своєму складі піхотні, кавалерійські, артилерійські та бронечастини, були включені до міліційних частин Червоної армії. В 1924–1925 рр. ЧОП розформували; див.: *Окіпнюк В. Т.* Частина особливого призначення / [Електронний ресурс]: Лексика: українські енциклопедії та словники. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/14600917/legal/chastini_osoblivogo_priznachennya (дата звернення: 18.02.2019) – Назва з екрану.

районі. Цей аспект біографії Г. Конопляникова в музейній колекції ілюструє його фото (інв. № ФД–1345/1, рис. 2) та “портфель із чорної шкіри” (інв. № ШК–160, рис. 3). Г. Конопляников передав до музею і “чоботи уповноваженого Райкому партії по ліквідації бандитизму і встановленню радянської влади у Криворізькій окрузі, Катеринославської губернії в 1921 р.” (інв. № ШК–161)⁹.

У 1923–1924 рр. Г. Конопляников очолював оргвідділ Бурят-Монгольського обкому ВКП(б) в м. Іркутську. У 1924 р. він повернувся в Україну та отримав посади секретаря окружному у Білій Церкві, в 1925–1926 рр. – секретаря парткому 1-ї Київської взуттєвої фабрики. Працюючи тут, Г. Конопляников став членом бюро райкому КП(б)У Ленінського (нині – Печерського р-ну) м. Києва. У фондах НМІУ є його посвідчення (інв. № РД–4227, рис. 4). В листопаді 1925 р. Г. Конопляников був кандидатом у члени Київської Окружної Контрольної Комісії КП(б)У (посвідчення, інв. № РД–4226, рис. 5). Контрольні комісії перевіряли дотримання членами й кандидатами у члени КП(б)У партійної дисципліни та моралі, притягували до відповідальності комуністів, винних у порушенні програми і статуту партії¹⁰.

В 1926–1927 рр. Г. Конопляников працював секретарем парткому Київського заводу “Арсенал”, у 1927–1928 рр. – заступником керівника Укрпаптресту (Київ). У 1928–1932 рр. він здобував у Київському політехнічному інституті фах інженера-механіка з технології металу.

Під час навчання у КПІ Г. Конопляников був атестований Київськими державними курсами українознавства щодо знання української мови. Про це свідчить посвідка ч. 2334 від 13 травня 1932 р. (інв. № РД–4229, рис. 6), що ілюструє політику українізації в УСРР, яка тривала навіть тоді, коли в Україні розгорнулася трагедія Голодомору. Документально підтверджені знання української мови навряд чи стали в нагоді Г. Конопляникову у подальшій кар’єрі, партійно-господарська діяльність якого з 1932 р. продовжувалася в Москві: в 1932–1933 рр. він керував відділом технічного контролю Московського заводу “Авіаприлад”, у 1933–1934 рр. працював заступником голови Краснопресненського райвиконкому.

В 1934–1935 рр. Г. Конопляников очолював політвідділ МТС у м. Липецьку Тульської обл., в 1935–1936 рр. – управління авторемонтних заводів у Москві. В 1936–1937 рр. працював головним інженером на московському Владикінському машинобудівному заводі.

Цікаво, що до 1937 р. Г. Конопляников змінював місце роботи що два роки. Пізніше він затримувався на посадах дещо довше. В 1937–1940 рр. Г. Конопляников працював заступником головного інженера московського заводу ім. Компартії Німеччини, в 1940–1947 рр. – у відділі Міністерства паперової та деревообробної промисловості, в 1947–1955 рр. – керівником центру котлонагляду Міністерства паперової та деревообробної промисловості. З біографії Г. Конопляникова довідуємося, що він під час Другої світової війни у війську не служив, отримавши в 1945 р. медаль “За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні”.

Повертаючись до “петлюрівського кинджала-тесака”, буцімто захопленого у бою Г. Конопляниковим, слід зазначити, що будь-яка одиниця озброєння, що колись належала воякові Армії УНР, була б доволі цінною пам’яткою в музейній колекції. Тим паче, що події кін. 1917 р. в Катеринославі стали трагічною сторінкою Першої українсько-радянської війни 1917–1918 рр., важливим поворотним моментом у історії становлення української державності на південному сході України.

У записі до музейної інвентарної книги зазначено, що руків’я згаданого “кинджала” виготовлене з чорної кістки¹¹. При огляді згаданого музейного предмета (інв. № 3–1383, рис. 7) з’ясувалося, що це німецький багнет до гвинтівки системи Маузера зразка 1884/98 рр., але нового типу – періоду 1933–1945 рр.¹² Багнети такого типу випускалися з 1915 р. та призначалися для озброєння кавалерійських частин, технічних військ та польової артилерії. На поч. 1917 р. багнет зразка 1884/98 рр. надійшов на озброєння штурмових частин. Отже, на кін. 1917 р. такий багнет був доволі новим видом озброєння. Теоретично він міг перебувати на озброєнні українських вояків. Але накладки руків’я багнета з колекції НМІУ не дерев’яні, як у багнетів періоду Першої світової війни, а бакелітові¹³, помилково визначені як “оправа рукояті з чорної кості”. Такі накладки на руків’я багнета випускали з кін. 1930-х рр. До того ж, клинок означеного багнета – воронований, а вороновати багнети почали з 1932 р.¹⁴ Розвіює всі сумніви клеймо на обуху клинка – “39” (“1939” – рік випуску багнета, рис. 8). Означений багнет було випущено фірмою BERG & Co (м. Золінген) за часів нацистської Німеччини.

Невідомо, як цей багнет потрапив до Г. Конопляникова, який на фронтах Другої світової не бував, а в 1940–1947 рр. працював у відділі Міністерства паперової та деревообробної промисловості. Петлюрівцеві ця зброя належати однозначно не могла, хіба що гіпотетично – бандерівцеві.

Найімовірніше, коли цей т. зв. петлюрівський кинджал потрапив до музейників, фахівці зрозуміли, що це не багнет XIX ст., як записано до інвентарної книги. Адже такими багнетами комплектувалася наймасовіша стрілецька зброя Вермахту – вкорочена гвинтівка Mauser 98 k. Але правильна атрибуція предмета розвінчувала б легенду “старого більшовика”, на що в 1966 р. в радянському музеї ніхто не наважився. Тому невідомий у XIX ст. матеріал руків’я потрактували як чорну кістку.

9 НМІУ: фонди. – № KB–15200, акт 2042 (Польовий опис № 85/1 історико-побутової експедиції до Москви співробітників КДІМ у березні 1966 р.). – С. 13.

10 *Маймескулов Л. М.* Партійно-державний контроль / [Електронний ресурс]: Юридична енциклопедія. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/17490110/legal/partiyno-derzhavniy_kontrol (дата звернення: 18.02.2019) – Назва з екрана.

11 НМІУ. – Інвентарна книга зброї № 3 Державного історичного музею Української РСР (почата 18 березня 1954 р.; закінчена 24 лютого 1971 р.). – С. 148.

12 *Кулинский А. Н.* Штыки мира. В двух томах. – Т. II: Определитель. – Санкт-Петербург: ТПГ “Аталант”, 2002. – С. 324–325.

13 Бакелит – перша штучна пластмаса, створена бельгійцем Л. Бекелендом в 1909 р.; див.: Бакелит: 100 лет славы / [Електронний ресурс]: [Polymer.ru](https://www.polymer.ru/letter.php?n_id=1303&cat_id=3). – Режим доступу: https://www.polymer.ru/letter.php?n_id=1303&cat_id=3 (дата обращения: 04.07.2019) – Название с экрана.

14 Штык образца 1884 / 98 года (нового типа) / [Электронный ресурс]: [bayonet.lv](http://www.bayonet.lv/). – Режим доступа: http://www.bayonet.lv/ru/articles/Germany/M1884_98na.htm (дата обращения: 04.07.2019) – Название с экрана.

Науковці музею опинилися в непростій ситуації. Правильна атрибуція предмета створила б для них низку проблем. Якщо оригінальний “тесак” стосувався подій 1917 р. (а казати неправду перевірений “старий більшовик” не міг за визначенням), як трапилося, що в музеї його місце займає багнет 1939 р.? Хто відповідь за це “перетворення” на шляху з Москви до Києва?

Та, попри спростування первинної легенди предмета, констатуємо, що багнет після невідомого бійця Вермахту належав непересічній людині, яка зуміла зробити вдалу кар’єру, кожні два роки змінюючи місце праці. Цілком можливо, що стрімка кар’єра Г. Конопляникова була зумовлена його вмінням складати доволі правдоподібні легенди.

Зрештою, можлива й така парадоксальна ситуація, коли багнет 1939 р. міг належати петлюрівцеві. Це в тому разі, якщо його власник у грудні 1917 р. був не серед тих, хто штурмував, а серед тих, хто обороняв катеринославську пошту. Такий варіант бодай пояснює постійну зміну місця праці власника “петлюрівського тесака”.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бакелит: 100 лет славы / [Электронный ресурс]: Polymeri.ru. – Режим доступа: https://www.polymeri.ru/letter.php?n_id=1303&cat_id=3 (дата обращения: 04.07.2019) – Название с экрана.
2. Ковальчук М. Збройна боротьба у Катеринославі (січень 1918 р.) // Український визвольний рух / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху. – Львів, 2014. – Збірник 19. – 448 с.
3. Кошелев С. Борьба за власть. Бой с гайдамаками // Борьба за Советы на Екатеринославщине. Сборник воспоминаний и статей. – Днепропетровск: Издание Днепропетровского Истпарта и Окружной комиссии по проведению 10-летия Октябрьской революции, 1927. – 292 с.
4. Кулинский А. Н. Штыки мира. В двух томах. – Т. II: Определитель. – Санкт-Петербург: ТПП “Атлант”, 2002. – 472 с.
5. Маймескулов Л. М. Партийно-державний контроль / [Електронний ресурс]: Юридична енциклопедія. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/17490110/legal/partiyno-derzhavniy_kontrol (дата звернення: 18.02.2019) – Назва з екрана.
6. ОАО “Днепротязбуммаш” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrbiz.info/ua/listing.php?id=869> (дата звернення: 04.07.2019) – Назва з екрана.
7. Окіпнюк В. Т. Частины особого назначения / [Електронний ресурс]: Лексика: українські енциклопедії та словники. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/14600917/legal/chastini_osoblivogo_priznachennya (дата звернення: 18.02.2019) – Назва з екрана.
8. Тинченко Я. Перша українсько-більшовицька війна (грудень 1917 – березень 1918). – Київ–Львів, 1996. – 376 с.
9. Тинченко Я. Українські збройні сили. Березень 1917 – листопад 1918 (організація, чисельність, бойові дії). – Київ: Темпора, 2009. – 480 с.
10. Штык образца 1884/98 года (нового типа) / [Электронный ресурс]: bayonet.lv. – Режим доступа: http://www.bayonet.lv/ru/articles/Germany/M1884_98na.htm (дата обращения: 04.07.2019) – Название с экрана.
11. НМІУ: фонди. – Інвентарна книга зброї № 3 Державного історичного музею Української РСР (почата 18 березня 1954 р.; закінчена 24 лютого 1971 р.). – 201 с.
12. НМІУ: фонди. – № КВ –15 200, акт 2 042 (Польовий опис № 85/1 історико-побутової експедиції до Москви співробітників КДІМ у березні 1966 р.). – 26 с.

REFERENCES

1. Bakelit: 100 let slavy / [Elektronnyi resurs]: Polymeri.ru. – Rezhym dostupa: https://www.polymeri.ru/letter.php?n_id=1303&cat_id=3 (data obrashcheniya: 04.07.2019). – Nazvanie s ekrana.
2. Kovalchuk M. Zbroyna borotba u Katerynoslavi (sichen 1918 r.) / Ukrayinskyi vyzvolnyi rukh / Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypyakevycha NAN Ukrainy, Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu. – Lviv, 2014. – Zbirnyk 19. – 448 s.
3. Koshelev S. Borba za vlast. Boy s gaydamakami / Borba za Sovety na Ekaterinoslavschine. Sbornik vospominaniy i statey. – Dnepropetrovsk: Izdanie Dnepropetrovskogo Istparta i Okruzhnoy komissii po provedeniyu 10-letiya Oktyabrskoy revolyutsii, 1927. – 292 s.
4. Kulinskiy A. N. Shtyki mira. V dvukh tomakh. – T. 2: Opredelitel. – Sankt-Peterburg: TPG “Atlant”, 2002. – 472 s.
5. Maymeskulov L. M. Partiyno-derzhavnyi kontrol / [Elektronnyi resurs]: Yurydychna entsyklopediya – Rezhym dostupu: http://leksika.com.ua/17490110/legal/partiyno-derzhavniy_kontrol (data zvernennya: 18.02.2019) – Nazva z ekrana.
6. ОАО “Dneprotiazbummash” / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://ukrbiz.info/ua/listing.php?id=869> (data zvernennya: 04.07.2019) – Nazva z ekrana.
7. Okipnyuk V. T. Chastyny osoblyvoho pryznachennya / [Elektronnyi resurs]: Leksyka: ukrainski entsyklopedii ta slovnyky. – Rezhym dostupu: http://leksika.com.ua/14600917/legal/chastini_osoblivogo_priznachennya (data zvernennya: 18.02.2019) – Nazva z ekrana.
8. Tynchenko Ya. Persha ukrainsko-bilshovytska viyna (hruden 1917 – berezen 1918). – Kyiv–Lviv, 1996. – 376 s.
9. Tynchenko Ya. Ukrainski zbroyni syly. Berezen 1917 – lystopad 1918 (orhanizatsiya, chyselnist, boyovi dii). – Kyiv: Tempora, 2009. – 480 s.
10. Shtyk obraztsa 1884/98 goda (novogo tipa) / [Elektronnyi resurs]: bayonet.lv. – Rezhym dostupa: http://www.bayonet.lv/ru/articles/Germany/M1884_98na.htm (data obrashheniya: 04.07.2019) – Nazvanie s ekrana.
11. NMIU: fondy. – Inventarna knyga zbroi № 3 Derzhavnoho istorychnoho muzeyu Ukrainskoi RSR (pochata 18 bereznya

1954 р.; zakinchena 24 lyutoho 1971 r.). – 201 s.

12. NMIU: fondy. – № KV–15 200, akt 2042 (Poliovyi opys № 85/1 istoryko-pobutovoi ekspedytsii do Moskvy spivrobotnykiv KDİM u berezni 1966 r.). – 26 s.

Перелік ілюстрацій:

Рис. 1. Посвідчення № 6 119 Конопляникова Г., політкома полку особливого призначення про двотижневу відпустку у зв’язку зі станом здоров’я, видане 6 квітня 1920 р. (інв. № РД–4225).

Рис. 2. Керівник оргвідділу райкому КП(б)У в Амур-Нижньодніпровському районі Г. Конопляников (інв. № ФД–1345/1).

Рис. 3. Шкіряний портфель керівника оргвідділу Амур-Нижньодніпровського райкому КП(б)У Г. Конопляникова (інв. № ШК–160).

Рис. 4. Посвідчення Ч. 3006 Конопляникова Г. Т. – члена бюро Райкому, видане Ленінським районним комітетом КП(б)У м. Києва 23.11.1925 (інв. № РД–4227).

Рис. 5. Посвідчення № 117 Конопляникова Г. Т. – кандидата у члени Київської Окружної контрольної комісії КП(б)У. 30.11.1925 (РД–4226).

Рис. 6. Посвідка ч. 2334 Київських Державних курсів українознавства, видана Конопляникову Юркові Тимофійовичу про те, що він склав іспит з української мови, 13.05.1932 (інв. № РД–4229).

Рис. 7. Німецький багнет до гвинтівки системи Маузера зразка 1884 /98 рр. нового типу періоду 1933–1945 рр. (інв. № З–1383).

Рис. 8. Клеймо “39” на багнеті (інв. № З–1383).

Рис. 2

Рис. 1, 3

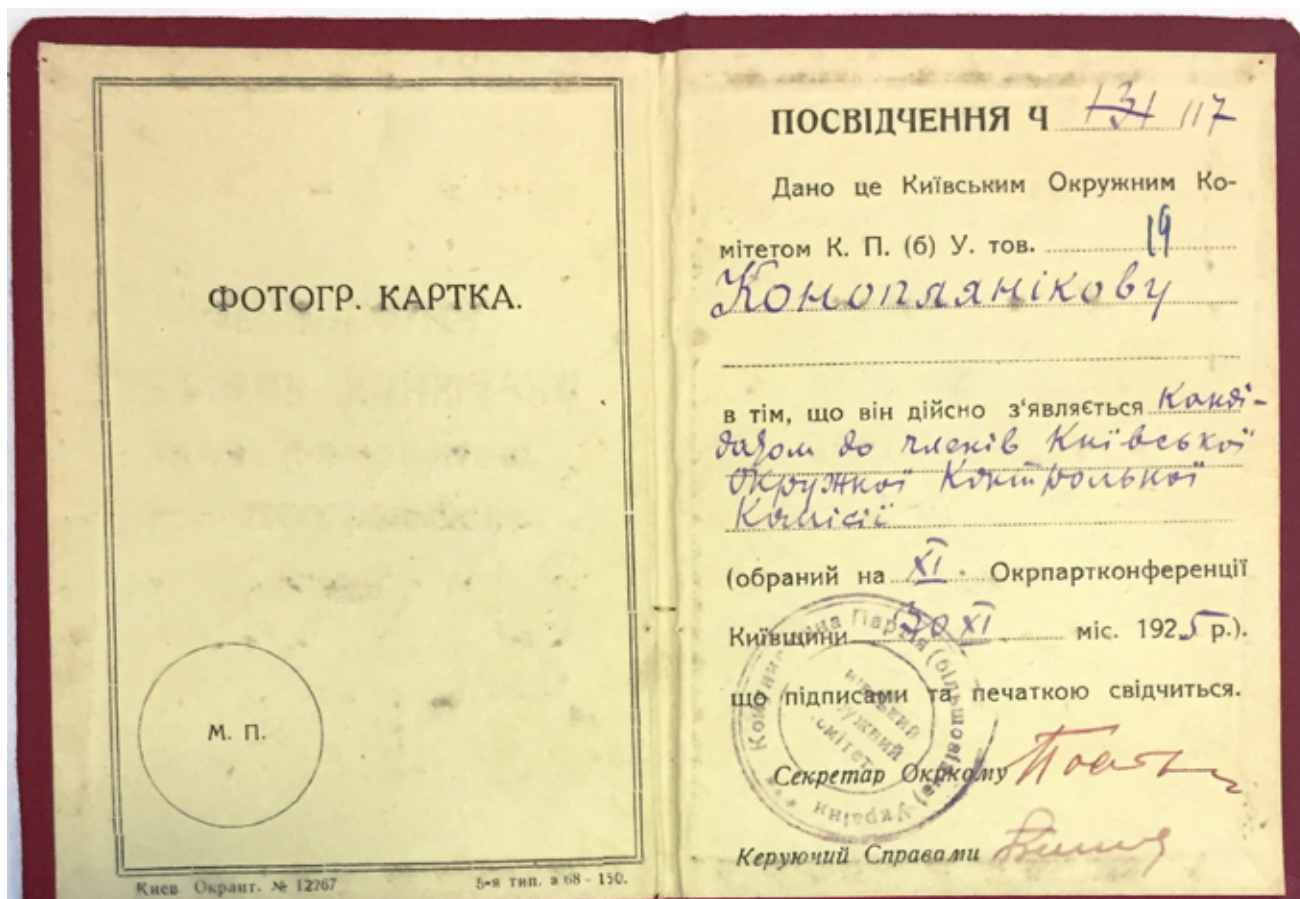
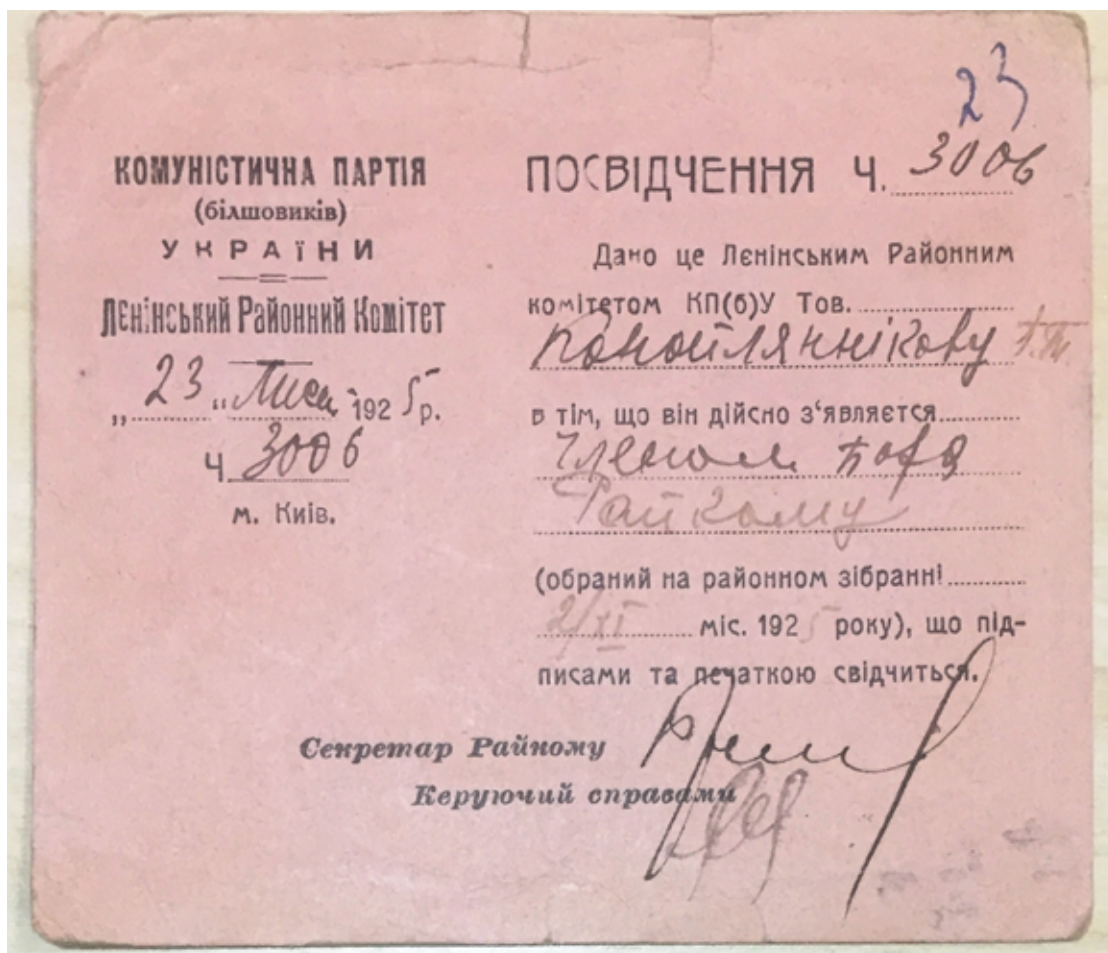

Рис. 4, 5

Рис. 7

Рис. 8